

Faglige retningslinjer for

Forvaltningsrevisjon

Forord

Riksrevisjonens oppgaver følger av Grunnloven § 75k, lov om Riksrevisjonen av 7. mai nr. 21 og instruks om Riksrevisjonens virksomhet av 11. mars 2004. I riksrevisjonsloven § 10 slås det fast at alle revisjons- og kontrollopgaver skal planlegges, gjennomføres og rapporteres slik lov, instruks og god revisjonsskikk i Riksrevisjonen krever.

Riksrevisjonen har valgt å innføre ISSAI-ene fullt ut som faglige standarder i henhold til grunnprinsippene i ISSAI 100/8 og 100/10. Sammen med Riksrevisjonens lov og instruks gir dette et helhetlig faglig innhold til begrepet *god revisjonsskikk* i Riksrevisjonen.

Riksrevisjonens *faglige retningslinjer for forvaltningsrevisjon* ble lagt til grunn fra og med 1. mai 2020.

Dette er versjon 4.0 av retningslinjene.

Vedtatt av Riksrevisjonens kollegium 18. juni 2024

Innhold

Forord 1

Versjonslogg	3
1 Innledning	4
2 Hva er forvaltningsrevisjon?	5
2.1 Hjemmel for og formål med forvaltningsrevisjon	5
2.2 Økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger	6
2.3 Ulike tilnærminger i forvaltningsrevisjon	7
3 Valg av forvaltningsrevisjoner	8
3.1 Økonomisk betydning	8
3.2 Prinsipiell betydning	8
3.3 Samfunnsmessig betydning	9
3.4 Risikovurderinger i forvaltningsrevisjon	9
4 Grunnelementer i forvaltningsrevisjon	10
4.1 Trepartsforholdet i revisjon – tiltenkt bruker, ansvarlig part og revisor	10
4.2 Saksforhold, revisjonskriterier og saksforholdsinformasjon	10
4.3 Betyggende sikkerhet i forvaltningsrevisjon	11
4.4 Direkte rapporteringsoppdrag	12
5 Generelle krav til forvaltningsrevisjon	13
5.1 Etikk, objektivitet og uavhengighet	13
5.2 Profesjonelt skjønn og skepsis	13
5.3 Kvalitetssikring	14
5.4 Revisjonsteam og kompetanse	14
5.5 Vesentlighet	14
5.6 Revisjonsrisiko	15
5.7 Mislighetsrisiko	15
5.8 Dokumentasjon	15
5.9 Revisjonskommunikasjon	15
6 Krav til forvaltningsrevisjonsprosessen	17
6.1 Planlegging	17
6.2 Gjennomføring - utarbeide en hovedanalyserapport	18
6.3 Rapportering til Stortinget	20
6.4 Oppfølging	21

Versjonslogg

Følgende endringer som er foretatt vises nedenfor i versjonsloggen:

Dato	Versjon	Hva er endret?
01.05.2020	1.0	Første versjon av retningslinjer.
04.05.2022	2.0	Andre versjon av retningslinjer.
20.06.2023	3.0	Tredje versjon av retningslinjene. Endringene er basert på resultatet av TEK. I TEK-prosessen kom det fram at retningslinjene kunne tolkes på en annen og smalere måte enn det som i dag regnes som god praksis og en innsnevring av handlingsrommet i ISSAI 3000. Dette medførte diskusjoner etter TEK som i liten grad var tuftet på faglig uenighet, men ulik tolking av retningslinjene. Dette er nå løst gjennom en presisering av retningslinjene språklig og ved å ta inn tekst fra ISSAI 3000 som forklaringer til noen punkter i retningslinjene. Det er også foretatt noen språklige forbedringer.
18.06.2024	4.0	Fjerde versjon av retningslinjer.

1 Innledning

Riksrevisjonen har mandat til å gjennomføre forvaltningsrevisjoner av statlige virksomheter og selskaper, jf. lov og instruks for Riksrevisjonen. For å sikre god kvalitet på Riksrevisjonens rapporter og for å nå målet om aktuell og relevant revisjon som bidrar til en bedre og mer effektiv forvaltning, er det utarbeidet retningslinjer. Retningslinjene for forvaltningsrevisjon er utformet i samsvar med Riksrevisjonens lov og instruks, ISSAI 100 INTOSAIs grunnprinsipper for offentlig revisjon, ISSAI 300 Prinsipper for forvaltningsrevisjon og ISSAI 3000 INTOSAIs standard for forvaltningsrevisjon. ISSAI 3000 inneholder «skal»-krav som skal følges ved gjennomføringen av forvaltningsrevisjoner.¹

Retningslinjene stiller krav til gjennomføringen av forvaltningsrevisjoner. På <http://www.issai.org/> er det lenke til The INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP), hvor ISSAI 3000 og veiledninger (GUID 3910 Sentrale elementer i forvaltningsrevisjon og GUID 3920 Forvaltningsrevisjonsprosessen) er tilgjengelige.

Riksrevisjonen har også overordnede retningslinjer for revisjons- og kontrolloppgavene. Disse inneholder en beskrivelse av hvilke oppgaver som følger av lov og instruks for Riksrevisjonen og grunnprinsipper og grunnelementer for offentlig revisjon, som gjelder for alle revisjons- og kontrolloppgavene.

¹ ISSAI 3000/4.

2 Hva er forvaltningsrevisjon?

2.1 Hjemmel for og formål med forvaltningsrevisjon

Stortinget har fastsatt at Riksrevisjonen skal gjennomføre forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjon er systematiske undersøkelser av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra Stortingets vedtak og forutsetninger, jf. lov om Riksrevisjonen § 9.

Ifølge instruks om Riksrevisjonens virksomhet § 9 skal forvaltningsrevisjonen gjennom systematiske undersøkelser av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra Stortingets vedtak og forutsetninger, framskaffe relevant informasjon til Stortinget om iverksettelse og virkninger av offentlige tiltak eller lignende, herunder om

- a) forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med Stortingets vedtak og forutsetninger
- b) forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til de målene som Stortinget har satt på området
- c) regelverk fastsatt av Stortinget etterleves
- d) forvaltningens styringsverktøy, virkemidler og regelverk er effektive og hensiktsmessige for å følge opp Stortingets vedtak og forutsetninger
- e) beslutningsgrunnlaget fra regjeringen til Stortinget er tilstrekkelig
- f) forvaltningen gjennomfører vedtatt miljøpolitikk slik at prinsippet om bærekraftig utvikling og god forvaltning av naturressursene etterleves

Videre er det et mål med forvaltningsrevisjoner å bidra til en bedre og mer effektiv forvaltning.² Forvaltningsrevisjoner bør begrenses til saker av prinsipiell, økonomisk eller stor samfunnsmessig betydning.³

Ved undersøkelser i selskapskontrollen gjennomført som forvaltningsrevisjon er det noen særlige hensyn som må tas. Disse hensynene er omtalt i kapittel 7 i de *faglige retningslinjene for selskapskontroll*.

Riksrevisjonen skal utføre sine oppgaver uavhengig og selvstendig og bestemmer selv hvordan arbeidet skal innrettes og organiseres, jf. lov om Riksrevisjonen § 2. Stortinget kan pålegge Riksrevisjonen å sette i gang særlige undersøkelser, men kan ikke instruere Riksrevisjonen om hvordan eller etter hvilke kriterier arbeidet skal utføres.⁴

² ISSAI 3000/18.

³ Instruks om Riksrevisjonens virksomhet § 9.

⁴ Lov om Riksrevisjonen § 9.

Forvaltningsrevisjon innebærer å undersøke om Stortingets vedtak og forutsetninger iverksettes så effektivt som mulig, gitt de rammene som er satt av Stortinget. Effektivitet i forvaltningen omfatter både god måloppnåelse og at målene nås med minst mulig ressurser. Riksrevisjonens forvaltningsrevisjon oppfyller sitt formål gjennom å

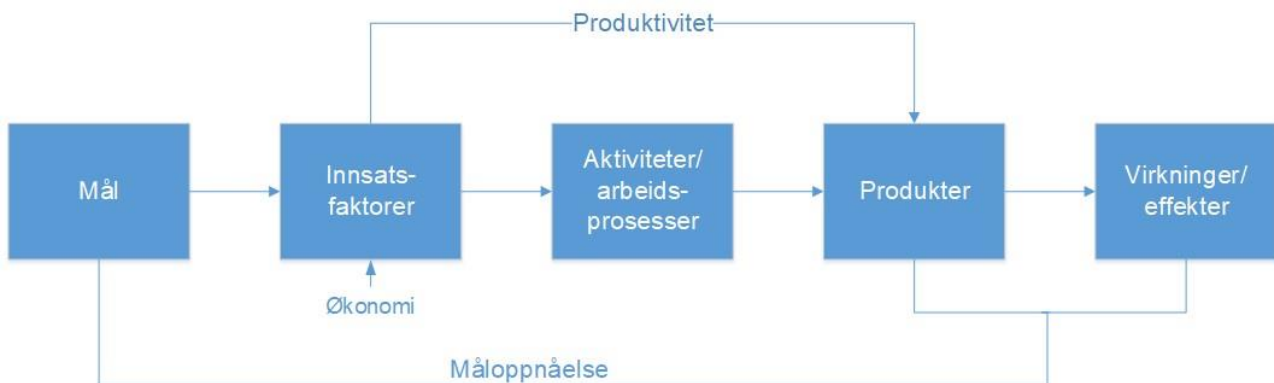
- rapportere resultater av revisjonen på en rettferdig og balansert måte til Stortinget
- gi anbefalinger
- følge opp om nødvendige tiltak iverksettes for å rette opp dokumenterte svakheter og manglende resultater

2.2 Økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger

Forvaltningsrevisjoner skal ha et tydelig mål som skal være knyttet til økonomi, produktivitet, måloppnåelse og/eller virkninger, jf. de tre E-er i ISSAI 3000.⁵

Forholdet mellom økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger kan illustreres i en resultatkjede:

Figur 1 Resultatkjeden og INTOSAIs tre E-er

Kilde: GUID 3910 og Riksrevisjonen

Resultatkjeden illustrerer ulike tilnærminger i forvaltningsrevisjon som kan hjelpe revisor med å finne et godt design.

Analyse av økonomi: Undersøkelse av hvorvidt ressursbruken knyttet til innsatsfaktorene (input) er lavest mulig i en virksomhet, samtidig som det tas hensyn til at kvaliteten på innsatsfaktorene er tilfredsstillende.

Analyse av produktivitet: Undersøkelse av forholdet mellom produksjon (output) uttrykt i form av varer, tjenester eller andre resultater av en gitt kvalitet, og innsatsfaktorer (input) som brukes for å produsere dem. Analyse av produktivitet i forvaltningsrevisjon vurderer blant annet om virksomheter oppnår best mulig resultat gitt innsatsfaktorene eller minst mulig innsatsfaktorer gitt resultat.

Analyse av måloppnåelse og virkninger: Undersøkelse av i hvilken grad målene nås med tilfredsstillende kvalitet og om man oppnår ønskede virkninger/effekter (outcome/impact). Analyse av måloppnåelse og virkninger kan deles i to: 1) i hvilken grad målene er nådd, og 2) i hvilken grad virkemiddelbruken bidrar til måloppnåelse.

⁵ ISSAI 3000/17 og 3000/35

Forvaltningsrevisjon kan også være en analyse av *forholdene eller betingelsene* som er (antas å være) nødvendige for å sikre økonomi, produktivitet, måloppnåelse og/eller virkninger.⁶

Riksrevisjonens forvaltningsrevisjon tar utgangspunkt i at Stortinget har vedtatt mål- og resultatstyring som styringsform, jf. § 9 i bevilgningsreglementet. Her er det fastsatt at de resultatene som tilsiktes oppnådd, skal beskrives i budsjettforslaget, sammen med opplysninger om oppnådde resultater for siste regnskapsår. Videre tas det utgangspunkt i at ressursbruken og virkemidlene skal være effektive i forhold til forutsatte resultater, jf. § 10 i bevilgningsreglementet.

2.3 Ulike tilnærminger i forvaltningsrevisjon

Revisjonen skal gjennomføres med utgangspunkt i én eller en kombinasjon av følgende tilnærminger:⁷

- resultatorientering
- problemorientering
- systemorientering

Den valgte tilnærmingen vil gi retning på hvordan undersøkelsen gjennomføres, og har betydning for mål, problemstillinger, revisjonskriterier og hvilke revisjonsbevis som må hentes inn.

En resultatorientert revisjon undersøker blant annet i hvilken grad mål på et område er nådd. Om ulike virkemidler har den ønskede effekten, og om tjenester blir gitt som forutsatt, kan også være aktuelle temaer i en resultatorientert revisjon. Funnene i en resultatorientert revisjon er ofte at status eller utviklingen på et område ikke er i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

Noen ganger er svakhetene i forvaltningen eller manglende måloppnåelse og virkninger kjent på forhånd. I slike tilfeller kan revisoren gjennomføre en problemorientert revisjon som tar utgangspunkt i svakhetene, verifisere dem, for deretter å belyse sentrale forhold som kan være årsaker til problemene. Konsekvensene av utfordringene bør i disse revisjonene være vesentlige. I denne tilnærmingen arbeides det med spørsmål som dette:

- Hva er problemet?
- Hva er årsaken til problemet?
- Hva kan myndighetene gjøre for å løse problemet?
- Har myndighetene planer for hvordan problemet kan løses?

I denne tilnærmingen bør revisor også vurdere om forvaltningen har manglende måloppnåelse fordi de ikke benytter tilgjengelige virkemidler, eller ikke bruker de rette virkemidlene.

I en systemorientert revisjon undersøkes forvaltningens styrings- og kontrollsystemer. En revisjon av styrings- og kontrollsystemene kan avdekke utilstrekkelig styring og eventuelt peke på både årsaker til disse svakhetene og konsekvenser for resultater og måloppnåelse. I foranalysen bør det foreligge indikasjoner på at mangler ved styrings- og kontrollsystemene medfører at forvaltningen blir mindre effektiv, og at resultatene og effektene blir dårligere.

⁶ ISSAI 3000/19 og GUID 3910

⁷ ISSAI 3000/40.

3 Valg av forvaltningsrevisjoner

Valg av forvaltningsrevisjoner baserer seg på vurderinger av risiko, vesentlighet, relevans og aktualitet.

Valget skal gjøres etter strategiske prosesser hvor potensielle temaer analyseres.⁸ Den informasjonen som framskaffes gjennom revisjonen, bør være så viktig at den gir et godt beslutningsgrunnlag for Stortinget. Revisor skal velge tema som er vesentlige, og som følger av Riksrevisjonens oppgaver i lov og instruks.⁹ Revisor skal legge vekt på å velge tema som kan maksimere betydningen av revisjonen.¹⁰

Revisor skal spesielt legge vekt på Stortingets behov for informasjon. Ansvarlig(e) departement(er) vil også bruke informasjonen fra revisjonen i sin styring. I instruks for Riksrevisjonen § 9 er det slått fast at forvaltningsrevisjon bør begrenses til saker av prinsipiell, økonomisk eller stor samfunnsmessig betydning.

I Riksrevisjonen er det utledet kriterier for å revurdere og eventuelt stoppe revisjoner, jf. punkt 5.5.

3.1 Økonomisk betydning

Valget av prosjekter til forvaltningsrevisjon skal blant annet ta utgangspunkt i hvilken betydning et område har for statens økonomi, både som inntekt og utgift.

Sannsynligheten for at området blir gjenstand for forvaltningsrevisjon, øker som regel med bevilgningens størrelse. Lav effekt av et tilskudd – at tilskuddet ikke har den tiltenkte virkningen, eller er innrettet på en slik måte at den tiltenkte virkningen ikke nås – vil være mer vesentlig hvis tilskuddet utgjør et stort beløp.

Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at selv om de statlige utgiftene eller inntektene på et område er moderate sammenlignet med andre områder, kan den offentlige innsatsen ha stor økonomisk betydning for sårbare grupper. Videre har det offentlige stor betydning for næringslivets aktiviteter ved å tilrettelegge og regulere betingelsene for privat næringsvirksomhet. Revisor må vurdere forhold av økonomisk betydning som ikke reflekteres i statsbudsjett eller statsregnskap, men der det offentlige likevel har betydning eller forvalter virkemidler som kan gjøres til gjenstand for revisjon.

3.2 Prinsipiell betydning

I vurderingen av tema må revisor vurdere om området er av prinsipiell betydning. I den sammenheng må revisor vurdere om et avvik gjelder grunnleggende verdier som demokratihensyn, rettssikkerhet, likebehandling eller offentlighet i forvaltningen. I vurderingen skal revisor også vurdere konsekvenser for enkeltindivider og sårbare grupper – for eksempel barn og unge og personer som mottar avgjørende ytelser til livsopphold.

⁸ ISSAI 3000/89.

⁹ ISSAI 3000/90.

¹⁰ ISSAI 3000/91.

3.3 Samfunnsmessig betydning

Det skal legges vekt på hvilke forhold et flertall på Stortinget er opptatt av, slik dette kommer til uttrykk i komitéinnstillinger, debatter og i spørretimen. Det må videre bli lagt vekt på hvilke områder som er politiske satsingsområder for forvaltningen i budsjettokumentene som regjeringen har lagt fram.

Naturressurser og godt miljø representerer en høy samfunnsmessig verdi. Forvaltningsrevisjonen skal derfor også framskaffe informasjon til Stortinget om hvorvidt forvaltningen gjennomfører vedtatt miljøpolitikk, slik at

prinsippet om bærekraftig utvikling og god forvaltning av naturressurser etterleveres, jf. instruks om Riksrevisjonens virksomhet § 9 bokstav f.

3.4 Risikovurderinger i forvaltningsrevisjon

Med risiko forstår vi sannsynligheten for og konsekvensene av at det er mangelfulle resultater på et område. I tillegg til risiko for mangelfulle resultater kan det også være risiko for at virkemidlene ikke fungerer, eller at de ikke brukes riktig. Videre kan virksomheter ha god måloppnåelse, men kunne oppnådd enda bedre resultater, eller samme resultater mer effektivt, dersom man innrettet virkemiddelbruken på en annen måte.

Revisor må, som et utgangspunkt for risikovurderingen, kartlegge de overordnede målene som Stortinget har satt på et område, og hvilke virkemidler som alene eller i kombinasjon med andre er valgt for å nå disse målene. I risikovurderingen er det viktig å vurdere forholdet mellom de ulike virkemidlene innen området.

Dersom samordningen mellom virkemidlene ikke blir god nok, kan dette svekke måloppnåelsen. Forvaltningens virkemidler vil i hovedsak være juridiske, økonomiske, organisatoriske, pedagogiske og fysiske.

4 Grunnelementer i forvaltningsrevisjon

I oppstarten av en forvaltningsrevisjon skal revisor vurdere grunnelementene i en revisjon for å kunne rapportere uavhengig og objektivt. Grunnelementene i forvaltningsrevisjoner er trepartsforholdet, saksforhold, saksforholdsinformasjon, revisjonskriterier, oppdragstype og sikkerhetsnivå.¹¹

4.1 Trepartsforholdet i revisjon – tiltenkt bruker, ansvarlig part og revisor

Tiltenkt bruker av Riksrevisjonens forvaltningsrevisjonsrapporter er Stortinget, og revisjonene rapporteres til Stortinget på egnet måte. Forvaltningsrevisjoner vil også være av betydning for forvaltningen, blant annet for ansvarlig departement og ansvarlige virksomheter. Revisjonene vil videre ha betydning for interessegrupper og samfunnet for øvrig.

Det skal defineres hvem som er ansvarlig part i revisjonene.¹² I Norge er statsråden konstitusjonelt og parlamentarisk ansvarlig for sitt departement overfor Stortinget. I alle forvaltningsrevisjoner er departement og statsråd den ansvarlige part for saksforholdet som blir revidert. For revisjoner der flere departementer og statsråder er involvert, kan det være flere ansvarlige parter.

Begrepet *revisor* viser til alle i Riksrevisjonen som har en rolle i planlegging, gjennomføring, rapportering og oppfølging av forvaltningsrevisjoner, fra riksrevisor til medarbeider.¹³ Roller og ansvar for revisjonsarbeidet omtales nærmere i *Riksrevisjonens overordnede retningslinjer for revisjons- og kontrollopgaver*.

4.2 Saksforhold, revisjonskriterier og saksforholdsinformasjon

4.2.1 Saksforhold

Revisor skal fastsette saksforholdet i forvaltningsrevisjoner.¹⁴ Saksforholdet defineres gjennom målet med revisjonen og operasjonaliseres i problemstillingene.

4.2.2 Revisjonskriterier

Revisor skal utlede hensiktsmessige revisjonskriterier som samsvarer med mål og problemstillinger og som knyttes til økonomi, produktivitet, måloppnåelse og/eller virkninger.¹⁵ I en forvaltningsrevisjon kjennetegnes hensiktsmessige revisjonskriterier med at de er¹⁶

- relevante – en relevant målestokk for det som skal undersøkes
- forståelige – klart uttrykt, slik at meningsinnholdet ikke kan misforstås
- fullstendige – alle revisjonskriterier av betydning er tatt med
- pålitelige og objektive – operasjonalisert på en slik måte at det ikke stilles spørsmål ved revisors utledning og grunnlag for måling

¹¹ ISSAI 300/16–300/23.

¹² ISSAI 3000/25.

¹³ ISSAI 100/25.

¹⁴ ISSAI 3000/29.

¹⁵ ISSAI 3000/45.

¹⁶ ISSAI 3000/48.

Revisor skal utlede revisjonskriteriene basert på Stortingets vedtak- og forutsetninger, jf. instruks for Riksrevisjonen § 9. Revisjonskriteriene skal være kunnskapsbaserte og kan være kvalitative eller kvantitative, generelle eller spesifikke, med fokus på det som forventes i henhold Stortingets vedtak og forutsetninger.¹⁷

Det er formuleringene i det formelle vedtaket som Stortinget har fattet, som er bindende for regjeringen. Selve vedtaket vil oftest være svært kort formulert. Derfor vil man vanligvis trenge utfyllende opplysninger for å få klarhet i hvilke forutsetninger Stortinget har lagt til grunn for vedtaket. Det må foreligge klare holdepunkter for at et flertall på Stortinget har gått inn for et bestemt syn, før dette kan sies å være forutsatt av Stortinget.¹⁸ Dersom regjeringen ved framleggningen av en sak for Stortinget har angitt klare forutsetninger som Stortinget under sin behandling ikke kommer nærmere inn på, må disse etter en nærmere vurdering kunne antas å være lagt til grunn også av Stortinget, selv om dette ikke uttrykkes eksplisitt.¹⁹ Stortingets behandling (inkludert utfallet av eventuelle voteringer) av relevante saker må også gjennomgås.

Revisor kan også bruke forvaltningens egne regelverk og mål som revisjonskriterier, i den grad disse er knyttet opp mot Stortingets vedtak og forutsetninger. Dette betyr at revisjonskriterier kan utledes fra for eksempel reglement for økonomistyring i staten, fordi dette er å anse som forvaltningens operasjonalisering av Stortingets bevilgningsreglement.

Videre kan revisor bruke allmenne kriterier, som for eksempel faglige standarder eller en sammenligning av virksomheter (benchmarking) som grunnlag for utledningen av revisjonskriterier.

I forvaltningsrevisjoner er det ikke alltid mulig å sette revisjonskriterier på forhånd. Revisor kan finne mer detaljerte revisjonskriterier under revisjonsprosessen.¹⁹

Når det gjelder årsaksanalyser er konklusjoner og anbefalinger basert på prosessanalyser og bekreftelse av årsaker, og ikke revisjonskriterier.²⁰

4.2.3 Saksforholdsinformasjon²¹

I forvaltningsrevisjon skal revisor vurdere saksforholdet gjennom å holde revisjonsbevisene opp mot revisjonskriteriene. Resultatet av denne vurderingen utgjør saksforholdsinformasjonen. Saksforholdsinformasjon er i forvaltningsrevisjon det samme som vurderinger i hovedanalyserapporten og/eller konklusjoner i rapporteringen til Stortinget (Dok. 3).

4.3 Betyggende sikkerhet i forvaltningsrevisjon

I forvaltningsrevisjoner rapporteres²² det med betryggende sikkerhet. Revisor skal kommunisere hvordan vurderingene og konklusjonene er utarbeidet.²³ Dette innebærer at det i rapporten forklares hvordan revisjonsbevis, kriterier, vurderinger og konklusjoner er utarbeidet, og at disse er utarbeidet på en balansert og begrunnet måte.²⁴ Dersom det er foretatt betydelige avgrensinger i saksforholdet, må dette komme tydelig fram i rapporteringen til Stortinget.²⁵

¹⁷ ISSAI 3000/47.

¹⁸ Dokument nr. 14 (2002–2003) *Rapport til Stortinget fra utvalget om å utrede Stortingets kontrollfunksjon*, side 67.

¹⁹ Dokument nr. 14 (2002–2003) *Rapport til Stortinget fra utvalget om å utrede Stortingets kontrollfunksjon*, side 67.

²⁰ ISSAI 3000/49.

¹⁹ ISSAI 3000/46.

²⁰ ISSAI 3000/44.

²¹ Begrepet saksforholdsinformasjon er ikke brukt eller omtalt i ISSAI 3000. Dette er derfor definert ved bruk av ISSAI 100/28.

²² Med «rapporteres» menes i denne sammenheng både revisjonsrapporten og Dokumentet til Stortinget. Konklusjoner og anbefalinger går ikke fram av revisjonsrapporten, men av Dokumentet, se omtale i punkt 6.4.

²³ ISSAI 3000/32.

²⁴ ISSAI 3000/33.

²⁵ ISSAI 3000/34.

4.4 Direkte rapporteringsoppdrag

Forvaltningsrevisjon er et direkte rapporteringsoppdrag. Det betyr at gjennomføringen ikke er rutinemessig eller obligatorisk, men basert på en vurdering av risiko og vesentlighet. I et direkte rapporteringsoppdrag er det revisor som utleder revisjonskriteriene.²⁶

²⁶ ISSAI 100/29.

5 Generelle krav til forvaltningsrevisjon

5.1 Etikk, objektivitet og uavhengighet

Revisor skal følge fastsatte krav i lovverket og etiske retningslinjer for Riksrevisjonen.²⁷ Dette innebærer at revisjonens funn, vurderinger og konklusjoner gjøres på selvstendig grunnlag (uavhengig) og blir oppfattet slik av revidert enhet og samfunnet for øvrig.²⁸

Revisor skal i utførelsen av arbeidet utvise faglig og personlig integritet. Revisors arbeid må utføres på en måte som gjør at det ikke kan stilles spørsmål ved revisors utøvelse av profesjonalitet og skjønn. Revisor skal opptre på en måte som gjør at det ikke kan reises tvil om Riksrevisjonens uavhengighet og objektivitet.

Riksrevisjonens etiske retningslinjer gjelder for alle ansatte og kommer i tillegg til statens etiske retningslinjer, som gjelder for alle statsansatte, og ISSAI 130 Code of Ethics.

I planleggingsfasen av en forvaltningsrevisjon skal de etiske retningslinjene gjennomgås, og det skal tydelig gå fram av hovedanalyseplanen at revisors habilitet og uavhengighet er vurdert. Det er utarbeidet et egenerklærings skjema som skal brukes for å dokumentere vurderingen.

5.2 Profesjonelt skjønn og skepsis

I forvaltningsrevisjoner skal revisor utvise profesjonelt skjønn og skepsis, slik at temaet blir belyst fra ulike sider. Dette betyr at revisor skal ha en åpen og objektiv tilnærming til ulike synspunkter og argumenter.²⁹ Å utvise skepsis er å opprettholde en profesjonell avstand til revidert(e) virksomhet(er) og kunne vurdere hensiktsmessigheten og tilstrekkeligheten til revisjonsbevis gjennom hele revisjonsprosessen.³⁰ Ved å utvise skjønn og skepsis er revisor mottakelig for forskjellige synspunkter og argumenter, og dermed i bedre stand til å avveie ulike perspektiver og vurdere et sett av revisjonsbevis.³¹ Objektive vurderinger er basert på alle revisjonsbevis samlet. Videre må revisorens skjønn utvises ved å anvende kunnskap, ferdigheter og erfaring i revisjonsprosessen.

Forvaltningsrevisjon krever betydelig grad av skjønn og analyse fordi revisjonsbevisene for forvaltningsrevisjon er mer overbevisende enn konkluderende i sin natur.³²

Gjennom revisjonsprosessen kan det åpne seg muligheter for å forbedre revisjonen og effekten av den. Revisor skal være åpen for å gjøre endringer gjennom hele revisjonsprosessen.³³ Revisor skal opptre profesjonelt.³⁴ Dette innebærer å:

- bruke anerkjente metoder og revisjonsstandarder i utførelsen av arbeidet
- være kjent med og følge relevante lover, regler, instruksjoner og prosedyrer
- ha en god forståelse av det konstitusjonelle og lovmessige grunnlaget for Riksrevisjonens virksomhet
- opptre på en måte som ikke skader Riksrevisjonens omdømme
- følge Riksrevisjonens etiske retningslinjer

²⁷ ISSAI 3000/21.

²⁸ ISSAI 3000/23.

²⁹ ISSAI 3000/68.

³⁰ ISSAI 3000/71.

³¹ ISSAI 3000/72.

³² ISSAI 3000/69.

³³ ISSAI 3000/77.

³⁴ ISSAI 3000/75 og ISSAI 3000/76.

5.3 Kvalitetssikring

Riksrevisjonen skal ha et kvalitetssikringssystem som sikrer at revisjonsrapportene er balanserte, har god kvalitet, svarer på problemstillingene og bidrar til en bedre forvaltning.³⁵ I forvaltningsrevisjoner skjer kvalitetssikringen i linjen. Seksjonsleder og avdelingsledelse skal ha en tilstrekkelig oppfølging av prosjektgruppene i alle faser av revisjonen. Oppfølging av revisjoner inkluderer å ha tilsyn med at undersøkelsen går som planlagt, og å gi veiledning og retning til prosjektgruppene. Oppfølgingen må tilpasses kompetansen og erfaringen til prosjektgruppene og kompleksiteten til revisjonen.

Det er utarbeidet egne rutiner for uavhengig kvalitetskontroll av forvaltningsrevisjoner som en del av kvalitetssikringssystemet. Disse er basert på ISSAI 140.

5.4 Revisjonsteam og kompetanse

I forvaltningsrevisjoner skal avdelingsledelsen påse at hver prosjektgruppe totalt sett har den nødvendige kompetansen for å gjennomføre revisjonen.³⁶ Hvis det er nødvendig å komplementere kompetansen til prosjektgruppen, skal relevante fagmiljøer – eksterne og/eller interne – brukes.³⁷ Det stilles samme krav til eksterne medarbeidere som til Riksrevisjonens egne medarbeidere om å etterleve Riksrevisjonens etiske krav. Selv om det brukes ekstern kompetanse i revisjonen, har Riksrevisjonen det fulle ansvaret for innholdet i revisjonen.

Kompetansebehovet og prosjektgruppens samlede kompetanse skal vurderes i planleggingsfasen og dokumenteres i hovedanalyseplanen.

5.5 Vesentlighet

Forvaltningsrevisjon bør begrenses til saker av prinsipiell, økonomisk eller stor samfunnsmessig betydning.³⁸ I tillegg skal revisor vurdere vesentlighet gjennom hele revisjonsprosessen ut fra målet om at revisjonene skal bidra til endringer og en bedre forvaltning.³⁹ Vesentlighet må ligge til grunn ved valg av tema, design av revisjonen, valg av revisjonskriterier, vurdering av revisjonsbevis, presentasjon av funnene og ved utformingen av vurderinger, konklusjoner og anbefalinger.

Riksrevisjonens muligheter til å gjennomføre forvaltningsrevisjoner etter lov, instruks og god revisjonsskikk kan endre seg i løpet av gjennomføringen av revisjonene. I Riksrevisjonen er det utledet kriterier for å revurdere og eventuelt stoppe revisjoner.⁴⁰ Kriteriene er følgende:

- Det har oppstått en endring i vesentlighet og/eller risiko.
- Aksepten av oppdraget er endret.
- Det foreligger ny informasjon.
- Tidspunkt for gjennomføring er lite hensiktsmessig.
- Gjennomføringsrisikoen er økt.
- Den mulige effekten av revisjonen er redusert.

³⁵ ISSAI 3000/79.

³⁶ ISSAI 3000/63

³⁷ ISSAI 3000/65.

³⁸ Instruks om Riksrevisjonens virksomhet, § 9.

³⁹ ISSAI 3000/83.

⁴⁰ Vedtatt i toppledergruppens møte 25. januar 2018, sak 2018/00019-5.

5.6 Revisjonsrisiko

I gjennomføringen av forvaltningsrevisjon skal prosjektgruppen håndtere risiko for feilaktige eller ufullstendige revisjonsfunn, feilaktige vurderinger og konklusjoner, misvisende anbefalinger, ubalansert informasjon eller at revisjonen ikke tilfører merverdi til Stortinget.⁴¹ Aktiv håndtering av revisjonsrisiko gjøres gjennom å velge en tilnærming som håndterer risikoen gjennom planlegging og valg av metoder og teknikker, og dokumentere hvordan risikoen er håndtert.

I den grad det er svakheter eller forbehold ved data, metodene og analyser som vurderingene bygger på, må dette komme tydelig fram i rapporteringen til Stortinget. Eventuell usikkerhet knyttet til det som rapporteres, må kommuniseres slik at dette er klart for leseren.

5.7 Mislighetsrisiko

Revisor skal vurdere om det er mislighetsrisikoer som er relevant for revisjonen.⁴² Dersom den er relevant, skal revisor vurdere risikoen for misligheter når revisjonen planlegges.⁴³ Revisors vurdering skal dokumenteres i hovedanalyseplanen. Revisor skal også være oppmerksom på mulige misligheter gjennom hele revisjonsprosessen.⁴⁴

5.8 Dokumentasjon

Revisor skal dokumentere forvaltningsrevisjonen på en tilstrekkelig måte.⁴⁵ Dokumentasjonen bør være slik at en erfaren revisor uten forhåndskunnskap om revisjonen skal forstå målet og problemstillingene, designet og resultatet av undersøkelsen, samt de revisjonsbevisene som er hentet inn for å underbygge funn, vurderinger og anbefalinger.⁴⁶ Revisjonen skal dokumenteres på en måte som er tilstrekkelig for å etterprøve revisjonens funn og vurderinger.

5.9 Revisjonskommunikasjon

Revisor skal ha dialog med revidert(e) virksomhet(er) og ansvarlig(e) departement(er) gjennom hele revisjonsprosessen, og kommunikasjonen skal være effektiv og hensiktsmessig.⁴⁷ God kommunikasjon er viktig for at revisjonen skal medføre reelle forbedringer og øke effekten av revisjonen. Elementer som skal kommuniseres med ansvarlig/e departement/er inkluderer tema, mål og problemstillinger, revisjonskriterier, perioden revisjonen dekker, anbefalinger, og hvilke virksomheter som vil bli berørt. Revisor skal sikre at kommunikasjonen med interessenter ikke påvirker uavhengigheten og upartiskheten til Riksrevisjonen.⁴⁸

Utkast til både revisjonskriterier og hovedanalyserapport sendes departementet/-ene for formell tilbakemelding. I tillegg vil Riksrevisjonene ha kommunikasjon med øvrige virksomheter som berøres av revisjonen i revisjonsprosessen for å sikre transparens og at revisjonsbevisene er korrekte, relevante, tilstrekkelige og hensiktsmessige. Rapporteringen til Stortinget – som blant annet inneholder konklusjoner og anbefalinger – skal sendes til statsråden for uttalelse før den sendes til Stortinget.⁴⁹

⁴¹ ISSAI 3000/52.

⁴² ISSAI 100/47 og 3000/73.

⁴³ ISSAI 3000/73.

⁴⁴ ISSAI 3000/73.

⁴⁵ ISSAI 3000/86.

⁴⁶ ISSAI 3000/87.

⁴⁷ ISSAI 3000/55.

⁴⁸ ISSAI 3000/59.

⁴⁹ ISSAI 3000/129.

Revisjonskriteriene skal forelegges ansvarlig(e) departement(er) tidlig i gjennomføringsfasen.²⁰ Departementet/-ene skal gi skriftlige tilbakemeldinger på revisjonskriteriene. Dersom revisjonskriterier endres, presiseres eller ytterligere operasjonaliseres i løpet av revisjonen bør det være dialog med ansvarlig departement(er).

Riksrevisjonens dokumenter og rapporter gjøres tilgjengelig for allmennheten, med mindre de inneholder konfidensiell eller sikkerhetsbelagt informasjon. Rapporteringen skal ikke inneholde særlige kategorier av personopplysninger.

6 Krav til forvaltningsrevisjonsprosessen

6.1 Planlegging

Planleggingen skal sikre revisjon av høy kvalitet som er gjennomført til rett tid, på en økonomisk og effektiv måte og i tråd med prinsipper for god prosjektledelse.⁵⁰ I planleggingsfasen skal revisor skaffe seg kunnskap om temaet, virksomheten(e), relevante metoder og datakilder.⁵¹

Som hovedregel gjennomføres det en foranalyse for å kunne beslutte om en undersøkelse skal settes i gang. Foranalysen skal sannsynliggjøre og operasjonalisere den risikoen som er skissert i prosjektforslaget. Dersom foranalysen ikke avdekker vesentlige indikasjoner på manglende måloppnåelse og svakheter, avsluttes forvaltningsrevisjonen etter foranalysen. Begrunnelsen for dette dokumenteres i et notat og ansvarlig(e) departement(er) informeres.

Dersom foranalysen viser at det bør gjennomføres en hovedanalyse, skal det utarbeides en hovedanalyseplan. Denne skal godkjennes av avdelingen.⁵²

I tillegg til et sammendrag av funn fra foranalysen, skal hovedanalyseplanen inneholde forslag til

- mål og problemstillinger: Revisor skal utarbeide et mål med undersøkelsen og problemstillinger som kan besvares, og problemstillingene skal brytes ned så mye at undersøkelsen får et godt design.⁵³ Revisor skal sørge for at problemstillingene komplementerer hverandre, ikke er overlappende og at de svarer på målet med revisjonen.⁵⁴ Problemstillingene er viktige for gjennomføringen av revisjonen, og de legger føringer for hvilke informasjonskilder som er aktuelle, hvilke revisjonsbevis som skal hentes inn, hvordan data skal analyseres, og hvilke vurderinger som kan gjøres.
- undersøkelsesdesign og metodisk opplegg: Designet skal tydelig beskrive hvilke metoder som skal brukes for å analysere og hente inn tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som skal besvare undersøkelsens mål og problemstillinger.⁵⁵ I foranalysen er det viktig å klargjøre hvilke datakilder som er tilgjengelig på området, og hvilken kvalitet de har.
- anslag for ressursbehov
- milepælsplan

Det skal også normalt foreligge et utkast til revisjonskriterier i hovedanalyseplanen. Videre skal gjennomføringsrisiko, kompetansebehov og mislighetsrisiko vurderes og dokumenteres i hovedanalyseplanen. Det foreligger en mal for hovedanalyseplan.

Hovedanalyseplanen skal være et styringsverktøy for arbeidet i prosjektgruppen, for prosjektlederens styring og oppfølging av arbeidet, og for kommunikasjonen med revidert virksomhet, seksjonsleder og med avdelingsledelsen. Det er derfor viktig at planen blir brukt aktivt i gjennomføringen av revisjonen, spesielt når prosjektlederen skal rapportere løpende til seksjonslederen om status og framdrift i prosjektgjennomføringen. Den faktiske framdriften måles opp mot milepælsplanen. Ved avvik mellom disse bør det vurderes om det skal settes i verk korrigerende tiltak og eventuelt hvilke.

⁵⁰ ISSAI 3000/96.

⁵¹ ISSAI 3000/98.

⁵² ISSAI 3000/104.

⁵³ ISSAI 3000/36.

⁵⁴ ISSAI 3000/37.

⁵⁵ ISSAI 3000/101.

6.2 Gjennomføring - utarbeide en hovedanalyserapport

I gjennomføringen av revisjonen skal revisor hente inn tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for å utarbeide funn og utarbeide vurderinger slik at problemstillingene besvares.⁵⁶ Videre består gjennomføringen av revisjonen av å utarbeide en hovedanalyserapport som inneholder målet med undersøkelsen, problemstillingene, den metodiske framgangsmåten, revisjonskriteriene, faktabeskrivelsen og vurderinger.

En forvaltningsrevisjon skal utformes slik at det er en klar sammenheng mellom mål, problemstillinger, revisjonskriterier, revisjonsbevis og vurderinger.

Det kan oppstå forhold i løpet av gjennomføringen av revisjonen som gjør det nødvendig med en ny vurdering av omfanget eller innholdet i revisjonen. Dette kan for eksempel ha sammenheng med at foreløpige funn etter gjennomføring av data-/informasjonsinnhenting tilsier en endring i problemstillingene eller revisjonskriteriene.

Revisor skal utarbeide forvaltningsrevisjonsrapporter der⁵⁷

- framstillingen er korrekt og presis
- den reviderte virksomhetens synspunkter og tilbakemeldinger ivaretas på en rettferdig og balansert måte
- tidspunkt for rapportering er hensiktsmessig
- framstillingen er lettlest og velskrevet

I rapporteringen er det viktig å framheve hva som er de mest sentrale funnene og kritikkverdige forholdene. Rapportene skal imidlertid også være balanserte, noe som innebærer at rapportene skal beskrive positive funn dersom det er grunnlag for det. I tillegg er det viktig å tilstrebe en så lettlest og forståelig rapport som mulig. Rapporten skal kunne leses uten at leseren har spesielle forkunnskaper. Dette skal sikres med en god struktur, en helhetlig framstilling av den reviderte virksomheten, et godt og presist språk og bruk av tabeller, tekstbokser, illustrasjoner, grafikk, bilder mv. der dette er hensiktsmessig.

Alle hovedanalyserapporter skal sendes til ansvarlig(e) departement(er) for merknader og kommentarer.⁵⁸ Dersom det kommer ny informasjon i svaret, skal dette vurderes på samme måte som andre revisjonsbevis, og rapporten skal eventuelt justeres. Dersom revisor er uenig i eller ikke tar departementets/-enes kommentarer til følge, skal begrunnelsen for dette dokumenteres.⁵⁹ Dialogen med departementet/-ene skal bidra til en rettferdig og balansert framstilling.

6.2.1 Innledning, mål og problemstillinger

Rapporteringen må beskrive revisjonens mål og problemstillinger og hvilke vesentlighets- og risikovurderinger som ligger til grunn for dem. Denne innledningen bør være kortfattet.

⁵⁶ ISSAI 300/106 og ISSAI 3000/112.

⁵⁷ ISSAI 3000/116.

⁵⁸ ISSAI 3000/129.

⁵⁹ ISSAI 3000/130.

6.2.2 Metodebeskrivelse

Rapporten skal beskrive hvilke metoder for datainnsamling og dataanalyse som er brukt, og hvordan innsamling og analyse av data er gjort. Dette skal presenteres på en slik måte at det gir grunnlag for etterprøvbarehet.⁶⁰ I en forvaltningsrevisjon kjennetegnes en god metodebeskrivelse med at:

- Det er redegjort for utvelgelsen og bruken av datakilder.
- Det er beskrevet hva de ulike dataene skal belyse.
- Utvalget av enheter er beskrevet og begrunnet.
- Det er angitt hvilken periode undersøkelsen omhandler.
- Forutsetninger ved datamaterialet og metode er synliggjort.
- Eventuelle begrensninger i datamaterialet er beskrevet.

6.2.3 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er samlebetegnelse på de normene og standardene som er relevante for den aktuelle forvaltningsrevisjonen, og rapporten skal inneholde en fullstendig presentasjon av disse.⁶¹

Revisjonskriteriene er, sammen med beskrivelsen av revisjonsbevis, grunnlaget for revisors vurderinger. Presentasjonen av revisjonskriteriene må være klar og tydelig og godt dokumentert med nøyaktige kildehenvisninger.

6.2.4 Faktabeskrivelsen

Det skal komme fram at tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis er hentet inn, og det skal gis en beskrivelse av i hvilken sammenheng disse kommer fram. Revisjonsbevis er som regel mer enn en ren gjengivelse av innsamlede data, og framkommer i hovedsak gjennom analyse av innsamlede data. Revisjonsbevis er dermed data og analyse som underbygger funnene i revisjonen. Revisor må bruke datainnsamlingsmetoder som sikrer tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for å kunne besvare revisjonens mål og problemstillinger. Tilstrekkelighet vurderes ut fra omfanget av revisjonsbevisene, mens hensiktsmessighet vurderes ut fra revisjonsbevisenes kvalitet, altså deres gyldighet (validitet) og pålitelighet (reliabilitet). At revisjonsbevisene er gyldige og pålitelige, er svært viktig og må vurderes i alle revisjoner. Av hensyn til en effektiv revisjon skal det ikke hentes inn mer bevis enn det som er nødvendig.

I forvaltningsrevisjon vil det som oftest være nødvendig med triangulering. Dette innebærer å anvende flere metoder eller datakilder for å belyse samme tema. Dette kan veie opp for de ulike metodenes/kildenes svakheter og redusere muligheten for en feilaktig framstilling.

Revisjonsbevis kan være både kvantitative og kvalitative data som hver for seg eller til sammen underbygger vurderinger og konklusjoner. Revisjonsbevis kan være primærdata hentet inn av revisor selv, eller allerede foreliggende data (sekundærdata). Revisjonsbevis er i hovedsak analytiske og kan komme fra forskjellige kilder, som

- dokumenter
- intervju- og spørreskjema
- statistikk og registerdata
- observasjoner, fotografier, kart m.m.

⁶⁰ ISSAI 3000/32, 3000/34 og 3000/117

⁶¹ ISSAI 3000/122.

Faktabeskrivelsen skal på en nøytral måte beskrive de faktiske forholdene vedrørende praksis og resultater innenfor det reviderte området. Beskrivelsen skal være analyser av innsamlede data. Revisor skal dokumentere datagrunnlag og analyser som utgjør revisjonsbevisene.

6.2.5 Vurderinger

Vurderinger er en analyse av avviket mellom innsamlede- og analyserte data (revisjonsbevis), og det som kunne forventes basert på revisjonskriteriene i den hensikt å besvare undersøkelsens mål og problemstillinger.

Vurderingene danner grunnlag for konklusjonene og anbefalingene, som først gis i dokumentet som rapporteres til Stortinget – se punkt 6.3.

6.3 Rapportering til Stortinget

Riksrevisjonen skal rapportere til Stortinget om gjennomførte forvaltningsrevisjoner.⁶² Rapportering av forvaltningsrevisjoner til Stortinget skjer gjennom Dokument 3, Dokument 3:2 og Dokument 1. Det er utarbeidet maler for rapporteringen til Stortinget.

Revisor skal utarbeide saksframstillingen til Stortinget der⁶³

- framstillingen er korrekt og presis
- framstillingen er lettlest og velskrevet
- konklusjoner og anbefalinger er konstruktive og presentert på en balansert måte

Dokumentet til Stortinget blir behandlet av Riksrevisjonens kollegium. Saksframstillingen til Stortinget inneholder innledning, konklusjoner, overordnet vurdering, utdyping av konklusjoner, anbefalinger, statsrådets svar og Riksrevisjonens uttalelse til statsrådets svar.⁶⁴

Hovedanalyserapporten er vedlegg til dokumentet som går til Stortinget. Det skal tydelig gå fram at revisjonen er gjennomført i samsvar med ISSAI 3000.⁶⁵ Rapportene skal gjøres lett tilgjengelige. Det skal imidlertid tas hensyn til at informasjon kan være konfidensiell eller at informasjonen er sikkerhetsgradert.⁶⁶

6.3.1 Konklusjoner

Revisor skal innhente tilstrekkelig revisjonsbevis for å utarbeide konklusjoner knyttet til målet med undersøkelsen og/eller problemstillingene.⁶⁷ Konklusjonene presenteres i rapporteringen til Stortinget og vil være i samsvar med vurderingene i hovedanalyserapporten.

6.3.2 Anbefalinger

Revisor skal utarbeide konstruktive anbefalinger som kan bidra til å forbedre svakhetene som er avdekket gjennom revisjonen og resultatene på området.⁶⁸ Anbefalingene skal være basert på vurderingene, konklusjonene og konsekvensene av disse for revisjonsområdet. Formuleringen av anbefalingene skal være av overordnet karakter. Anbefalingene bør videre være utformet slik at de angir hvilke endringer og

⁶² Instruks om Riksrevisjonens virksomhet § 16.

⁶³ ISSAI 3000/116.

⁶⁴ Beslutning i TLG-møtet 24.mars 2021.

⁶⁵ ISSAI 3000/61.

⁶⁶ ISSAI 3000/133.

⁶⁷ ISSAI 300/38 og ISSAI 3000/124.

⁶⁸ ISSAI 3000/126.

forbedringer som bør skje, og hvor endringene bør komme, for å imøtekomme de påviste svakhetene, uten å si noe om framgangsmåte og/eller prosess som skal til for å oppnå bedre resultater.

6.4 Oppfølging

Tidligere revisjonsfunn og anbefalinger skal følges opp.⁶⁹ Formålet med oppfølgingen er å se om anbefalingene og de forutsetningene Stortinget vektla i behandlingen av rapporten, er fulgt opp av departementet/-ene.⁷⁰ Oppfølgingen kan bestå i å avklare om departementet/departementene har satt i verk tiltak som følge av forvaltningsrevisjonen, og om det har skjedd forbedringer i resultater og måloppnåelse. Riksrevisjonen skal, hvis det er mulig, rapportere til Stortinget om endringer og resultater av relevante korrigerende tiltak.

Gjennomføringen av oppfølgingen skal beskrives i en oppfølgingsplan. Det finnes en mal for oppfølgingsplan. Oppfølgingen skjer normalt tre år etter Stortingets behandling av forvaltningsrevisjonen, men tidspunktet og gjennomføringen av oppfølgingen kan variere avhengig av

- hva Stortinget vektla da de behandlet saken
- hvilke funn som ble vektlagt i rapporteringen
- når det kan forventes at endringer/tiltak er innført
- når det kan forventes at resultater oppnås
- andre forhold som eventuelt kommer fram i planleggingen av oppfølgingen

Ansvarlig(e) departement(er) skal informeres om hvilke forvaltningsrevisjoner som skal følges opp, og hvilken form oppfølgingen vil ha for det enkelte år. Oppfølgingen kan ha ulikt omfang - fra en enkel oppfølging der vi kun henter inn informasjon fra departementet/departementene om iverksatte tiltak og oppnådde resultater, til en utvidet oppfølging der vi selv i større grad innhenter data for å belyse om resultater og måloppnåelse er blitt bedre på grunnlag av iverksatte tiltak eller endret praksis.

Departementet/departementene skal informeres per brev dersom vi gjennomfører utvidet oppfølging.

Noen ganger kan det være ønskelig eller nødvendig med enten oppstartsmøte, avslutningsmøte eller begge deler med departementet/departementene

Revisjoner følges opp én til to ganger. Etter dette skal oppfølgingssaken avsluttes. Dersom oppfølgingen viser at det ikke har skjedd nødvendige forbedringer, og det fortsatt er store svakheter og manglende måloppnåelse, kan man vurdere å gjøre en ny forvaltningsrevisjon på området. I slike tilfeller skal saksforholdet risikovurderes på linje med andre prosjektforslag.

I tilfeller hvor vi retter kritikk, skal saken underlegges totrinns behandling i kollegiet og uttalelse fra statsråden.

Stortinget gjøres kjent med de endelige resultatene fra oppfølgingen. I rapporteringen skal det gå fram hvordan saken er fulgt opp, og hva som var resultatet av oppfølgingen. Det skal gjøres rede for hvorvidt resultater og måloppnåelse på området er forbedret, og om departementenes tiltak er tilfredsstillende. Det bør også gå fram om saken avsluttes, om den følges opp videre, eller om det skal settes i gang en ny undersøkelse. Resultatene fra oppfølgingen er viktige for vesentlighets- og risikovurderingen ved framtidige revisjoner på det aktuelle sektorområdet.

Dersom det blir satt i gang en ny undersøkelse, rapporteres den til Stortinget på vanlig måte.

⁶⁹ ISSAI 3000/136.

⁷⁰ ISSAI 3000/139.